

■ ÖRTÜLÜ SERMAYE NEDİR? ■

Kurumlar Vergisi Yasası'nın 16. maddesinde yapılan tanımlamadan anlaşılacağı üzere "Kurumların aralarında vasıtalı, vasıtasız bir şirket münasebeti veya devamlı ve sıkı bir iktisadi [münasebet](#) bulunan gerçek ve tüzel kişilerden yaptıkları [istikrazlar](#), teşebbüste devamlı olarak kullanılır ve bu istikrazlarla kurumun özsermayesi arasındaki [nisbet](#), emsali kurumlarınkine nazaran bariz bir fazlalık gösterirse [mezkur](#) istikrazlar örtülü sermaye sayılır."

Yasal tanımlamadan da anlaşılacağı üzere herşeyden önce kurum tarafından yapılan borçlanmanın "sermaye"nin yerine ikame edilmiş olması halinde örtülü sermayenin varlığından bahis edilebilir. Bir başka anlatımla "...ortak ve sahiplerinden (veya kanunda belirtilen ilişkiler içinde bulunan diğer gerçek ve tüzel kişilerden) alınan borç, örtülü yoldan konmuş bir sermaye karakteri kazandığı anda" söz konusu borçlanma önem kazanmaktadır.

Örtülü sermayenin varlığı açısından aşağıdaki özellikler önem arz etmektedir.

- * Borç ve alacak ilişkisi olan kurumların arasında dolaylı veya dolaysız bir şirket ilişkisi olacaktır.
- * Borçlanmanın gerçek veya tüzel kişilerden yapılmasındaki neden mevcut sıkı bir iktisadi ilişkiden kaynaklanmış olacaktır.
- * Yapılan borçlanma ile kurum özsermayesi arasındaki oran benzer kurumlara nazaran bariz bir fazlalık gösterecektir.
- * Söz konusu borç kurum tarafından devamlı kullanılır olacaktır.

Örtülü sermayenin oluşumundaki temel amaç söz konusu sermayeyi sağlayanların, daha açıkçası örtülü sermaye sahiplerinin farklı gelir (kazanç) sağlama beklentileridir.

Örtülü sermayeden yararlanma mekanizması çeşitli şekillerde oluşabilir. Temel avantaj şu şekilde ortaya çıkar. Bir şirketler grubunda (ana şirket bir ülkede şube ya da diğer grup şirketi diğerlerinde) şubenin kârları ana şirkete faiz biçiminde aktarılırsa, faiz ödemeleri şube açısından vergi matrahından indirilebilir olduğundan, kâr transferi biçimindeki aktarmadan daha avantajlıdır. (Kızılot Şükrü "Türk Vergi Hukukunda Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye" Yaklaşım Yayınları 2002. Ankara Sf:105)

Kurumlar Vergisi Yasası'nın 15/1. maddesi uyarınca özsermaye, 15/2. maddesi uyarınca da örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen giderdir.

Gerçekte, özsermaye yürütülecek faizlerin matrahtan indirilemeyeceği esası, örtülü sermaye faizi ile tamamlanmadıkça, kurum ortak ve sahiplerinin, sermaye payı olarak koymaları gereken meblağı borç olarak verip, bu kaynağın değerlendirilmesi

ile kurum bünyesinde doğacak kârdan, kurumlar vergisi ödenmeksizin, faiz adı ile pay almaları imkanı doğmuş olur. (Özbalcı Yılmaz "Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları" Oluş Yayıncılık, Ocak 2001 Sf:427)

Örtülü sermayenin belirlenmesi açısından borçla özsermaye arasındaki oranın emsal kurumlarınkine nazaran açık bir fazlalık göstermesi konusunda, emsali kurumun hangi yöntemlerle tespit edileceği hususunda Kurumlar Vergisi Kanunu'nda açıklık yoktur. Bu bağlamda emsali kurum olarak borç verilen kurumla aynı veya benzer iş kolunda faaliyet gösteren kurumlar dikkate alınabilir. Ancak, söz konusu karşılaştırmalar her zaman doğru sonuç vermeyebilir. Burada önemli olan husus, örtülü sermaye sayılabilecek borçlanmalarla, kurum sermayesi (özsermaye) arasındaki oranı analiz etmek, kurumun aktif yapısının, diğer yabancı kaynaklardan sağlanan finansman yöntemlerinin ve vade dağılımının değerlendirilmesidir.

(Beyanname Düzenleme Kılavuzu 2002, HUD Yayınları Sf:576)

"Aynı holdinge bağlı bir bankadan özsermayeye oranla çok yüksek oranda kredi alınması ve yüksek tutarlarda faiz ödenmesi ve kredilerin aynı gruba dahil bir firmanın hisse senetlerinin alımında kullanılarak ve bu hisse senetlerinin yine aynı gruba dahil bir firmaya daha düşük bedelle satılarak zarar edilmesi ve sermaye ile orantılı olmayan bir şekilde borçlanılmasını örtülü sermaye niteliğinde olduğu kabul edilir. "Danıştay 4. Daire, E.No:1999/5731, K.No:2000/2013)

Örtülü sermayenin belirlenmesi aşamasında, kullanılan kredinin veyahutta yapılan borçlanmanın gerçek anlamda Kurumlar Vergisi Yasası'nın 16. maddesinde yer alan özelliklerle tam olarak örtüşüp örtüşmediğini saptamak gerekmektedir.

Kurum ortaklarının, kuruma vermiş oldukları borçlar için de Kurumlar Vergisi Yasası'nın 16. maddesinde yer alan tanımlama geçerli bulunmaktadır. Eğer kurum ortağı tarafından şirkete (kuruma) verilen borç yasa maddesinde öngörülen özelliklerle örtüşüyorsa, bu takdirde örtülü sermayenin varlığından bahis edilecek, dolayısıyla söz konusu ilişkinin sağladığı menfaat varsa, ayrıca dikkate alınacaktır.

Yaklaşım Dergisi/Ekim 2002 Sayısından İktibas Edilmiştir.